

Nederlandse Rode Kruis en PAX roepen op tot concrete stappen door Nederland, niet om herhaling van zetten

PAX en het Nederlandse Rode Kruis waarderen de erkenning in het nieuwste AIV rapport van de verschrikkelijke humanitaire gevolgen van ieder gebruik van kernwapens, van het grote risico op nucleaire escalatie en van de spanning in het Nederlandse kernwapenbeleid, dat op twee tegenstrijdige gedachten hinkt (afschrikking en terugdringing van de rol van kernwapens). De AIV publiceerde op 31 januari haar rapport over de toekomstige rol van kernwapens.¹ Het rapport biedt echter geen nieuwe ideeën om de grondoorzaken van het probleem aan te pakken, maar draagt alleen oude en gedeeltelijke oplossingen aan. Het roept op tot multilaterale stappen voor de-escalatie, maar bouwt niet voort op nieuwe multilaterale initiatieven die al zijn ontwikkeld, waaronder het VN-Kernwapenverdrag.

- Het AIV advies legt de vinger op de zere plek: het Nederlands kernwapenbeleid bestaat sinds de jaren zeventig uit twee pijlers die op gespannen voet met elkaar staan: afschrikking door middel van kernwapens en tegelijkertijd terugdringing van de rol van kernwapens. De oplossing die wordt voorgesteld is het instellen van een gezaghebbende internationale commissie die ideeën ontwikkelt voor afspraken over wapenbeheersing. Dit is echter een herhaling van reeds genomen initiatieven, waaronder het Canberra Committee in de jaren '90 en de Weapons of Mass Destruction Commissie (WMDC) begin 2000. Deze hebben tot op heden geleid tot het ontwikkelen van meer stappen als onderdeel van het zogenaamde 'step by step proces', maar niet tot daadwerkelijke actie, zoals zelfs de voorzitter van de WMDC Hans Blix onlangs bevestigde: De kernwapenstaten *"talk about the step-by-step approach as being the only way forward. Well, we have the step-by-step process but it's heading backwards."*² Het Nederlandse Rode Kruis en PAX constateren dat een vernieuwende aanpak nodig is, niet een herhaling van zetten. Binnen de internationale gemeenschap is er al grote steun voor de multilaterale en inclusieve benadering van het VN-Kernwapenverbod.
- Diverse internationale experts hebben in een recent rapport vastgesteld dat de aanwezigheid van Amerikaanse tactische kernwapens in Europa geen militair nut heeft, terwijl ze wél het risico verhogen op nucleaire incidenten, blunders of terroristische incidenten.³ Nederland zou naar aanleiding van dit rapport de Nederlandse kernwapentaak binnen de NAVO moeten herzien. De regering zou hiermee ook uitvoering geven aan de oproep van de Tweede Kamer zoals onder andere in de Motie Voordewind.⁴ In het rapport wordt opmerkelijk genoeg echter geadviseerd om de nucleaire taak van de Nederlandse luchtmacht voort te zetten en wordt gepleit voor behoud van Amerikaanse kernwapens in Europa. Volgens door het AIV-rapport zelf geciteerde experts zal de aanstaande modernisering van de in Europa gestationeerde Amerikaanse kernwapens die wapens nieuwe en meer geavanceerde capaciteiten geven. Het rapport negeert het feit dat dit een destabiliserend effect zal hebben en de drempel voor inzet van kernwapens zou kunnen verlagen.

¹ AIV advies 'Kernwapens in een nieuwe geopolitieke werkelijkheid. Hoog tijd voor nieuwe wapenbeheersingsinitiatieven (2019): <https://aiv-advies.nl/9vp>.

² ELN, Interview met dr Hans Blix, 23 januari 2019: <https://www.europeanleadershipnetwork.org/commentary/interview-with-dr-hans-blix/>

³ Building a Safe, Secure, and Credible NATO Nuclear Posture', pag. 1, 4, NTI (2018) https://www.nti.org/media/documents/NTI_NATO_RPT_Web.pdf

⁴ Motie Voordewind, 28 april 2016 (Kamerstuk 34419 nr 12), <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34419-12.pdf>.

- Er zijn volgens de AIV niet of nauwelijks situaties en locaties denkbaar waarin de inzet van een nucleair wapen *niet* in strijd zou zijn met het humanitair oorlogsrecht. Hieruit wordt door de AIV de conclusie getrokken dat terugdringing van de rol van kernwapens belangrijk is. Tegelijkertijd constateren het Nederlandse Rode Kruis en Pax dat het rapport het bezit van kernwapens onder bepaalde omstandigheden rechtvaardigt en dat wordt vastgehouden aan de politiek van afschrikking.⁵ Daarmee herhaalt het rapport de interne contradictie in het Nederlandse nucleaire beleid, waarvan het elders in het rapport zelf zegt dat deze doorbroken moet worden. Het Nederlandse Rode Kruis en PAX roepen de regering op deze impasse te doorbreken en het verkleinen van de rol van kernwapens voorop te stellen.
- Het AIV rapport bevestigt dat het INF-verdrag van groot belang is voor Europese stabiliteit en veiligheid en bepleit dat Nederland en andere Europese landen zich krachtiger moeten uitspreken voor behoud van dit verdrag. Het Nederlandse Rode Kruis en PAX sluiten zich, net als de Kamer in 2018 in de motie Voordewind⁶, aan bij deze oproep.
- Het Nederlandse Rode Kruis en PAX roepen de regering op het VN-Kernwapenverbod te ondertekenen en uitvoering te geven aan de oproep aan de Minister om te werken aan het vergroten van het draagvlak voor het VN-Kernwapenverbod onder NAVO-landen en uit te zoeken hoe het verdrag zich verhoudt met bestaande nationale wetgeving.⁷ Er wordt in het rapport weliswaar aandacht gegeven aan het VN-kernwapenverbod, maar de noodzaak om het verdrag te ondertekenen en aan te sluiten bij de meerderheid die kernwapens afkeurt, wordt genegeerd.
- De inzet, bedoeld of onbedoeld, van kernwapens zou hoe dan ook tot catastrofale gevolgen leiden. Volgens het AIV rapport moeten besluitvormers doordrongen zijn van deze mogelijke gevolgen. Tijdens drie intergouvernementele conferenties over de humanitaire gevolgen van kernwapens, kwamen staten, wetenschappers, NGO's en internationale organisaties al tot een conclusie: in het geval van (onbedoelde) inzet van kernwapens is er geen adequate hulp beschikbaar en zijn de gevolgen voor mens, milieu en internationale veiligheidssituatie niet te overzien. Het Nederlandse Rode Kruis en PAX benadrukken dan ook het belang van het erkennen van de resultaten en aanbevelingen van deze conferenties en van het overgaan op een heldere strategie voor ontwapening. Zo'n strategie zou ten minste moeten bestaan uit: het verwijderen van de Amerikaanse kernwapens van Nederlandse en Europese bodem, het tekenen van het VN-Kernwapenverbod en het samenwerken met de kernwapenstaten en andere staten in het proces naar verifieerbare en onomkeerbare nucleaire ontwapening.

⁵ AIV advies 'Kernwapens in een nieuwe geopolitieke werkelijkheid. Hoog tijd voor nieuwe wapenbeheersingsinitiatieven (2019): <https://aiv-advies.nl/9vp>, pag 24.

⁶ Motie Voordewind, 15 november 2018 (Kamerstuk 33 694, nr 30)
<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2018Z21146&did=2018D54555>

⁷ Motie Voordewind, 15 november 2018 (Kamerstuk 33 694, nr 31),
<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2018Z21147&did=2018D54556>

Over PAX

PAX staat voor vrede. Samen met mensen in conflictgebieden en betrokken burgers wereldwijd werkt PAX aan een menswaardige, democratische en vreedzame samenleving, overal in de wereld. Voor meer informatie: www.paxvoorvrede.nl

Contact

Krista van Velzen
vanvelzen@paxforpeace.nl
06-53220409

Contact

Hugo van Halder
vanhalder@paxforpeace.nl
06-48981487

Over het Nederlandse Rode Kruis

Het voorkomen en verzachten van menselijk lijden waar dan ook, het beschermen van levens en gezondheid en het waarborgen van respect voor de mens. Dat is de missie van het Rode Kruis. Onze bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar hen die het meest kwetsbaar zijn tijdens gewapende conflicten, rampen en andere noodsituaties.

Voor meer informatie: www.rodekruis.nl.

Contact

Boukje Pieters
bpeters@redcross.nl
06-12362086

Contact

Arjen Vermeer
avermeer@redcross.nl
06-12987667